KABİR AZABININ TÜRLERİ

[Türkçe — Turkish — تركي]

İbn-i Kayyim

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2013 - 1434

IslamHouse.com

أنواع عذاب القبر

« باللغة التركية »

ابن قيم الجوزية

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2013 - 1434

IslamHouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Kabir azabı sürekli midir yoksa bir süre sonra kesilir mi? konusunda İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Kabir azabı iki türlüdür:

Birincisi:

İsrâfil -aleyhisselâm-'ın birinci sûra üfleyişi ile ikinci sûra üfleyişi arasındaki sürede kabir azabı görenlerden azabın hafifletileceğine dâir bazı hadisler gelmiştir.Bunun dışındaki kabir azabı süreklidir.

Nitekim azap görenler kabirlerinden kalktıkları zaman şöyle diyeceklerdir:

﴿ قَالُوا۟ يَـٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۜ هَـٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَـٰنُ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ ﴾ [سورة يس الآية: ٥٢]

"(Yeniden dirilişi inkâr edenler pişmanlık içerisinde) **bize yazıklar olsun! Bizi kabirlerimizden kim kaldırdı** (çıkardı)**? derler.** (Onlara cevap olarak şöyle denilir:) **Bu,**

Rahmân'ın vadettiği ve doğru sözlü elçilerin haber verdikleri şeydir (yeniden diriliştir)**! "**[1]

Kabir azabının sürekli olduğuna Allah Teâlâ'nın şu sözü delâlet etmektedir:

﴿ٱلنَّارُ يُعۡرَضُونَ عَلَيۡهَا غُدُوّٗا وَعَشِيّٗاۚ وَيَوۡمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ أَدۡخِلُوٓاْ ءَالَ فِرۡعَوۡنَ أَشَدَّ ٱلۡعَذَابِ ٤٦﴾[سورة غافر الآية :٤٦]

"**Onlar** (Firavun âilesi, kabirlerinde azap olunurlar ve hesap gününe kadar) **sabah- akşam ateşe sunulurlar: Kıyâmetin kopacağı gün de** (yaptıkları kötü amellerine karşılık olarak) **Firavun âilesini en şiddetli azaba sokun!"**[2]

Yine, kabir azabının sürekli olduğuna Semura b. Cündüb'ün -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği ve Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in rüyâsında gördüklerini haber verdiği hadis delâlet etmektedir.

Bu hadiste Semura b. Cündüb şöyle anlatır:

---

[1] Yâsin Sûresi: 52

[2] Ğâfir (Mü'min) Sûresi:46

((كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلاَةً أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: مَنْ رَأَى مِنْكُمُ اللَّيْلَةَ رُؤْيَا؟ قَالَ: فَإِنْ رَأَى أَحَدٌ قَصَّهَا، فَيَقُولُ: مَا شَاءَ اللهُ! فَسَأَلَنَا يَوْمًا فَقَالَ: هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ رُؤْيَا؟ قُلْنَا: لاَ. قَالَ: لَكِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي، فَأَخَذَا بِيَدِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ، فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ، وَرَجُلٌ قَائِمٌ بِيَدِهِ كَلُّوبٌ مِنْ حَدِيدٍ، إِنَّهُ يُدْخِلُ ذَلِكَ الْكَلُّوبَ فِي شِدْقِهِ حَتَّى يَبْلُغَ قَفَاهُ، ثُمَّ يَفْعَلُ بِشِدْقِهِ الْآخَرِ مِثْلَ ذَلِكَ وَيَلْتَئِمُ شِدْقُهُ هَذَا فَيَعُودُ فَيَصْنَعُ مِثْلَهُ، قُلْتُ: مَا هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ عَلَى قَفَاهُ، وَرَجُلٌ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِهِ بِفِهْرٍ أَوْ صَخْرَةٍ فَيَشْدَخُ بِهِ رَأْسَهُ، فَإِذَا ضَرَبَهُ تَدَهْدَهَ الْحَجَرُ، فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ لِيَأْخُذَهُ فَلاَ يَرْجِعُ إِلَى هَذَا حَتَّى يَلْتَئِمَ رَأْسُهُ، وَعَادَ رَأْسُهُ كَمَا هُوَ، فَعَادَ إِلَيْهِ فَضَرَبَهُ، قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا إِلَى ثَقْبٍ مِثْلِ التَّنُّورِ أَعْلاَهُ ضَيِّقٌ وَأَسْفَلُهُ وَاسِعٌ، يَتَوَقَّدُ تَحْتَهُ نَارًا، فَإِذَا اقْتَرَبَ ارْتَفَعُوا حَتَّى كَادَ أَنْ يَخْرُجُوا، فَإِذَا خَمَدَتْ رَجَعُوا فِيهَا، وَفِيهَا رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ مِنْ دَمٍ، فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ عَلَى وَسَطِ النَّهَرِ وَعَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ حِجَارَةٌ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهَرِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِي فِيهِ فَرَدَّهُ حَيْثُ كَانَ، فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ رَمَى فِي فِيهِ بِحَجَرٍ فَيَرْجِعُ كَمَا كَانَ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ، فِيهَا شَجَرَةٌ عَظِيمَةٌ، وَفِي أَصْلِهَا شَيْخٌ وَصِبْيَانٌ، وَإِذَا رَجُلٌ قَرِيبٌ مِنَ الشَّجَرَةِ بَيْنَ يَدَيْهِ نَارٌ يُوقِدُهَا فَصَعِدَا بِي فِي الشَّجَرَةِ، وَأَدْخَلاَنِي دَارًا لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا، فِيهَا رِجَالٌ شُيُوخٌ وَشَبَابٌ وَنِسَاءٌ وَصِبْيَانٌ، ثُمَّ أَخْرَجَانِي مِنْهَا فَصَعِدَا بِي الشَّجَرَةَ فَأَدْخَلاَنِي دَارًا هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ، فِيهَا شُيُوخٌ وَشَبَابٌ، قُلْتُ:

طَوَّفْتُمَانِي اللَّيْلَةَ فَأَخْبِرَانِي عَمَّا رَأَيْتُ؟ قَالاَ: نَعَمْ، أَمَّا الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فَكَذَّابٌ، يُحَدِّثُ بِالْكَذْبَةِ فَتُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ، فَيُصْنَعُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَالَّذِي رَأَيْتَهُ يُشْدَخُ رَأْسُهُ، فَرَجُلٌ عَلَّمَهُ اللهُ الْقُرْآنَ، فَنَامَ عَنْهُ بِاللَّيْلِ وَلَمْ يَعْمَلْ فِيهِ بِالنَّهَارِ، يُفْعَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَالَّذِي رَأَيْتَهُ فِي الثَّقْبِ فَهُمُ الزُّنَاةُ، وَالَّذِي رَأَيْتَهُ فِي النَّهَرِ آكِلُ الرِّبَا، وَالشَّيْخُ فِي أَصْلِ الشَّجَرَةِ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالصِّبْيَانُ حَوْلَهُ فَأَوْلَادُ النَّاسِ، وَالَّذِي يُوقِدُ النَّارَ مَالِكٌ، خَازِنُ النَّارِ، وَالدَّارُ الْأُولَى الَّتِي دَخَلْتَ، دَارُ عَامَّةِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَمَّا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ، وَأَنَا جِبْرِيلُ وَهَذَا مِيكَائِيلُ فَارْفَعْ رَأْسَكَ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا فَوْقِي مِثْلُ السَّحَابِ، قَالاَ: ذَاكَ مَنْزِلُكَ، قُلْتُ: دَعَانِي أَدْخُلْ مَنْزِلِي، قَالاَ: إِنَّهُ بَقِيَ لَكَ عُمُرٌ لَمْ تَسْتَكْمِلْهُ، فَلَوِ اسْتَكْمَلْتَ أَتَيْتَ مَنْزِلَكَ.)) [رواه البخاري]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- sabah namazını kıldırdığı zaman yüzünü bize döner ve:

-Bu gece sizden rüya göreniniz var mı? diye sorardı.

Eğer birisi rüya görmüş ise onu anlatır, o da:

-Mâşâallah, derdi.

Yine bir gün bize:

- Bu gece sizden rüya göreniniz var mı? diye sordu.

Biz de:

-Hayır (rüyâ görenimiz yoktur)**, dedik.**

Bunun üzerine O:

-Ama ben bu gece bana gelen iki adamı gördüm. Elimden tutup beni Mukaddes Toprağa çıkardılar. Bir de baktım ki orada oturan bir adam ile elinde demir çengel bulunan ayakta bir adam var. Ayaktaki adam kancayı oturan adamın avurtunun içine sokup ensesine kadar yırtıyordu. Sonra da avurtunun diğer tarafına sokup aynısını yapıyordu, bu arada diğer tarafı iyileşince bu tarafa dönüp tekrar aynısını yapıyordu.

Ben:

-Bu nedir (bu adamın hâli niçin böyledir veya bu adam kimdir)**? Diye sordum.**

-Yürü! Dediler.Yürüdük, sonunda sırt üstü uzanmış bir adamın yanına geldik. Başucunda ise ayakta elinde avuç dolusu veya bir kaya parçası bulunan bir adam vardı, onunla başını eziyordu. Taşı vurduğunda taş yuvarlanıp gidiyor, o da taşı almak

için arkasından gidiyordu.Adam geri geldiğinde onun başı iyileşip eski halini alıyor, o adam da tekrar gelip `başına vuruyordu.

Ben:

-Bu da kimdir? Diye sordum.

-Yürü! dediler.Yürüdük,sonunda üstü dar, altı geniş ve altında ateş yanan tandır gibi bir deliğin yanına geldik. Ateş yaklaştırıldığında (alevler yükseldikçe) **içindekiler de yükseliyor, neredeyse dışarı çıkacak oluyorlar, ateş sönünce tekrar içerisine dönüyorlardı. Tandrıın içinde çıplak erkekler ve kadınlar vardı.**

Ben:

-Bunlar da kimdir? Diye sordum.

-Yürü! dediler.Yürüdük, nihayet ortasında bir adam bulunan kandan bir nehre geldik. Nehrin kıyısında ise önünde birtakım taşlar bulunan bir adam duruyordu. Nehirdeki adam gelip dışarı çıkmak istediğinde nehrin kıyısındaki adam onun ağzına bir taş atıp onu bulunduğu yere gönderiyordu. Nehirden

çıkmak için geldiğinde her defasında adam onun ağzına bir taş atıp yerine gönderiyordu.

Ben:

-Bu da nedir? Diye sordum.

-Yürü! dediler.Yürüdük, sonunda içerisinde büyük bir ağacın bulunduğu yemyeşil bir bahçeye geldik. Ağacın dibinde yaşlı bir adamla birtakım çocuklar vardı. Bir de baktım ki ağacın yakınında,önünde yakıp tutuştur-duğu ateş bulunan bir adam var. Nihayet beni ağacın içinden yukarı çıkararak bir eve girdirdiler ki bu evden daha güzelini asla görmedim. Evin içinde yaşlılar, gençler, birtakım erkekler, kadınlar ve çocuklar vardı. Sonra beni oradan çıkarıp yine ağaçtan yukarı kaldırdılar ve bir eve girdirdiler ki bu ev daha güzel ve daha iyil idi. Onun içinde de yaşlılar ve gençler vardı.

Ben:

-Bu gece beni gezdirip dolaştırdınız. Artık gördük-lerimin ne olduğunu bana haber verin bakalım, dedim.

-Olur, dediler.

-Avurtu yarılıp parçalandığını gördüğün adam, yalancıdır. Yalan konuşur ve kendisinden her tarafa yalan taşınırdı. Bundan dolayı kıyâmet gününe kadar ona böyle azap edilir.

Başının taşla parçalandığını gördüğün adam, Allah'ın kendisine Kur'an'ı öğrettiği halde uykuyu Kur'an'a tercih eder, gündüz de Kur'an-ı Kerim'e göre yaşamazdı. Bundan dolayı kıyâmet gününe kadar ona böyle azap edilir. Deliğin içinde gördüğün erkekler ve kadınlar, zinâkârlardır. Nehirde gördüğün adam fâiz yiyendir. Büyük ağacın altında gördüğün yaşlı adam, İbrahim -aleyhisselâm-'dır. Çevresindeki çocuklar, insanların çocuklarıdır.Ateşi yakan adam ise cehennem bekçisi Mâlik'tir.İlk girdiğin ev, bütün mü'minlerin evi, bu ev ise şehitlerin evidir. Ben Cebrâil'im. Bu da Mikâil'dir. Başını yukarı kaldır! dedi. Başımı kaldırdım, bir de baktım ki üstümde bulut gibi bir şey duruyor.

Bana:

-İşte bu de senin evindir, dediler.

Ben:

-Beni bırakın da evime gireyim, dedim.

Onlar:

-Fakat henüz tamamlamadığın bir ömrün var, eğer tamamlamış olsaydın, evine girerdin, dediler."[1]

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan hadiste o şöyle demiştir:

((خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ، فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا. فَقَالَ: يُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ: كَانَ أَحَدُهُمَا لاَ يَسْتَتِرُ مِنْ الْبَوْلِ، وَكَانَ الْآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكِسْرَتَيْنِ أَوْ ثِنْتَيْنِ فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، فَقَالَ: لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.))

[رواه البخاري]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- (bir gün) **Medine'de bir hurma bahçesinden geçerken kabirlerinde azap görmekte olan iki insanın sesini işitti.**

[1] Buhârî

Bunun üzerine şöyle buyurdu:

-Bu ikisi azap çekiyorlar. Çektikleri azap da büyük bir şey değildir (kolay olan, fakat ondan korunmaları nefislerine zor gelen bir şey idi)**. Oysa o şey, büyük günah idi.**

Sonra şöyle buyurdu:

-Evet! Onlardan birisi, idrar sıçrantısına karşı korunmaz, diğeri ise (insanlar arasında) **laf getirip-götürürdü** (koğuculuk yapardı)**.**

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- sonra yaprağı olmayan yaş bir hurma dalı isteyerek onu ikiye ayırdı. Bir parçasını birinin üzerine dikti, diğerini de öbürünün üzerine dikti ve şöyle buyurdu:

-Bu iki dal, yaş kaldıkça o ikisinden azabın hafifletilmesini ümit ederim."[1]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu hadiste azabın hafifletilmesini, iki hurma dalının yaş kalmasıyla sınırlı kılmıştır.

[1] Buhârî

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- o şöyle buyurmuştur:

((بَيْنَمَا رَجُلٌ يَتَبَخْتَرُ يَمْشِي فِي بُرْدَيْهِ قَدْ أَعْجَبَتْهُ نَفْسُهُ فَخَسَفَ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.)) [رواه مسلم]

"Vaktiyle kendini beğenmiş bir adam güzel elbise-sini giymiş, çalım satarak yürüyordu. Allah Teâlâ onu yerin dibine geçiriverdi. O, kıyâmet gününe kadar debelenerek yerin dibini boylamaya devam edecektir."[1]

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جِنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ، فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، وَكَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اسْتَعِيذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، -مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا- ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلَائِكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ بِيضُ الْوُجُوهِ، كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الشَّمْسُ، مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ،

[1] Müslim

وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ،حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَـوْتِ عَلَيْهِ‌ٱلسَّلَامُ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْـسُ الطَّيِّبَـةُ! اخْـرُجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنَ اللهِ وَرِضْوَانٍ. قَالَ: فَتَخْرُجُ تَسِيلُ،كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِي السِّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا، فَـإِذَا أَخَـذَهَا لَـمْ يَـدَعُوهَا فِي يَـدِهِ طَرْفَـةَ عَـيْنٍ حَـتَّى يَأْخُـذُوهَا، فَيَجْعَلُوهَا فِي ذَلِكَ الْكَفَنِ، وَفِي ذَلِكَ الْحَنُوطِ، وَيَخْـرُجُ مِنْهَـا كَأَطْيَـبِ نَفْحَـةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، قَالَ: فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ يَعْنِي بِهَا عَلَى مَلاٍَ مِنَ الْمَلاَئِكَـةِ إِلاَّ قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا حَـتَّى يَنْتَهُـوا بِهَـا إِلَى السَّـمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَـا إِلَى السَّـمَاءِ الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، فَيَقُولُ اللهُ عَـزَّ وَجَـلَّ: اكْتُبُـوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عِلِّيِّينَ، وَأَعِيـدُوهُ إِلَى الْأَرْضِ، فَـإِنِّي مِنْهَـا خَلَقْـتُهُمْ، وَفِيهَـا أُعِيدُهُمْ، وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى، قَالَ: فَتُعَـادُ رُوحُـهُ فِي جَسَـدِهِ، فَيَأْتِيـهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَنْ رَبُّـكَ؟ فَيَقُـولُ: رَبِّيَ اللهُ، فَيَقُـولاَنِ لَهُ: مَـا دِينُكَ؟ فَيَقُولُ: دِينِيَ الْإِسْلاَمُ، فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِـيكُمْ؟ فَيَقُولُ: هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى‌ٱللَّهُ‌عَلَيْهِ‌وَسَلَّمَ، فَيَقُولاَنِ لَهُ: وَمَا عِلْمُكَ؟ فَيَقُولُ: قَرَأْتُ كِتَابَ اللهِ فَآمَنْتُ بِهِ وَصَدَّقْتُ، فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّـمَاءِ أَنْ صَـدَقَ عَبْـدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَـالَ: فَيَأْتِيـهِ مِنْ رَوْحِهَا، وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ، قَـالَ: وَيَأْتِيـهِ رَجُـلٌ حَسَـنُ الْوَجْهِ، حَسَنُ الثِّيَابِ، طَيِّبُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِـالَّذِي يَسُرُّـكَ! هَـذَا يَوْمُـكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ، فَيَقُولُ لَهُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ، فَيَقُولُ: أَنَا

عَمَلُكَ الصَّالِحُ، فَيَقُولُ: رَبِّ أَقِمِ السَّاعَةَ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي وَمَالِي. قَالَ: وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا، وَإِقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ، نَزَلَ إِلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ مَلاَئِكَةٌ سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمُ الْمُسُوحُ، فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ! اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنَ اللهِ وَغَضَبٍ، قَالَ: فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ، فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ السَّفُّودُ مِنَ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ، فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَجْعَلُوهَا فِي تِلْكَ الْمُسُوحِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنْتَنِ رِيحِ جِيفَةٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ بِهَا عَلَى مَلأٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ إِلاَّ قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُسَمَّى بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلاَ يُفْتَحُ لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسْتَكْبَرُواْ عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَٰبُ ٱلسَّمَآءِ وَلَا يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ ٱلْجَمَلُ فِى سَمِّ ٱلْخِيَاطِ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾ ﴾ فَيَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سِجِّينٍ فِي الْأَرْضِ السُّفْلَى، فَتُطْرَحُ رُوحُهُ طَرْحًا، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿... وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿١﴾ ﴾ فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَنِ لَهُ :مَا دِينُكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ فَيَقُولُ:هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنْ السَّمَاءِ أَنْ كَذَبَ، فَافْرِشُوا لَهُ مِنَ

النَّارِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ، فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا، وَسَمُومِهَا، وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ، وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ قَبِيحُ الْوَجْهِ، قَبِيحُ الثِّيَابِ، مُنْتِنُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُوءُكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ! فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالشَّرِّ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ، فَيَقُولُ: رَبِّ لاَ تُقِمِ السَّاعَةَ.)) [رواه أحمد وأبو داود وصححه الألباني في أحكام الجنائز]

"Ensar'dan birisinin cenâzesini defnetmek için Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte çıktık, kabristana geldiğimizde kabir henüz kazılmamıştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca, biz de onun meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu. Başını kaldırdı ve -iki veya üç defa-:

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

Ardından şöyle buyurdu:

-Mümin kul,dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğunda ona gökten yüzleri sanki güneş gibi beyaz yüzlü melekler iner.Yanlarında cennet kefenlerin-den ve kokularından vardır. Onun

görebileceği yere otururlar. Sonra ölüm meleği gelir, baş tarafına oturur ve şöyle der:

-Ey güzel ruh, çık ve Rabbinin mağfiretine ve rızâsına gel.

Bunun üzerine o ruh, tulumun ağzından damlayan bir damla gibi çıkar ve ölüm meleği onu alır.Ölüm meleği, mü'min kulun ruhunu aldığında, melekler onu göz açıp kapayacak kadar -bir an olsun bile- **ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve bu kefene koyarlar. O ruhtan, yeryüzünde bulunan en güzel mis kokusu gibi bir koku çıkar. Onu melekler arasından geçirirken:**

-Bu güzel ruh nedir? derler.

Dünyadaki en güzel isimlerini söyleyerek:

-Falan oğlu falandır' derler.

Dünya semâsına ulaşıncaya kadar çıkarırlar. Melekler onun için kapının açılmasını isterler. Onlara kapı açılır. Bunun üzerine yedinci semâya ulaşıncaya kadar her semâda bulunan Allah'a yakın melekler o

ruha eşlik ederler. Nihâyet Allah -azze ve celle- şöyle buyurur:

'Kulumun amel defterini, İlliyyîn'e yazın ve ruhunu yeryüzüne geri gönderin. Çünkü ben, onları ondan (topraktan) **yarattım ve yine ona döndüreceğim. Bir defa daha onları** (hesaba çekmek üzere) **topraktan çıkaracağım.'**

Ardından mü'min kulun ruhu bedenine iâde edilir. Sonra yanına iki melek gelip onu oturtur ve:

-Rabbin kimdir? Diye sorarlar.

Mü'min kul:

-Rabbim Allah'tır, der.

İki melek:

-Dînin nedir? Diye sorarlar.

Mümin kul:

-Dînim İslâm'dır, der.

İki melek:

- Size gönderilen adam hakkında ne dersin? Diye sorarlar.

Mümin kul:

- O Allah'ın elçisidir, der.

İki melek:

-Sana bunları bildiren nedir? Diye sorarlar.

Mümin kul:

-Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses gelir:

'Kulum doğru söyledi. Cennet'ten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), **onu cennet elbiselerinden giydirin ve ona cennetten bir kapı açın.'**

Bunun üzerine ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir. Sonra ona, güzel yüzlü, güzel elbiseli ve güzel kokular içerisinde olan birisi gelir ve:

-Seni mutlu edecek şeyle sevin. Bugün, sana va'd olunan gündür, der.

Bunun üzerine o:

-Sen kimsin? Senin o hayırlı yüzün nedir? der.

O:

-Ben, senin sâlih amelinim, der.

Bunu işitince, Ey Rabbim! Kıyâmeti çabuk kopar ki, âileme ve malıma kavuşayım, der.

Kâfir kul ise,dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman, yanlarında kaba ve sert elbise olan siyah yüzlü melekler gökten inerler ve onun görebileceği bir yerde otururlar. Sonra ölüm meleği yanına gelip başucunda oturur ve ona:

-Ey çirkin ruh, haydi çık! Allah'ın öfkesine ve gazabına gel! der.

Bunun üzerine ruhu bedenine dağılır ve ıslak yüne dolaşan pıtrağın[1] yünden çekilip çıkarıldığı gibi,

---

[1] Pıtrak: Dikenli tohumları hayvanların kıllarına ve insanların giysilerine takılan yıllık ve otsu bir bitkidir.Botanik (Bitki Bilimindeki) adı; 'Xantium spinosum'dur.

ölüm meleği onun ruhunu bedeninden çekip alır (ruhu bedenin-den güçlükle ayrılır)**. Ölüm meleği ruhunu alınca da, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar, kaba ve sert elbisenin içine koyarlar. Ondan yeryüzünde bulunan en pis leş kokusu gibi bir koku çıkar. Onu semâya yükseltirler. Her semâda bulunan meleklerin yanından geçerken onlar:**

-Bu pis ruh kimindir? derler.

Melekler, dünyadaki en kötü ismini zikrederek:

-Falan oğlu falandır, derler.

Dünya semâsına gelince, onun için semânın kapıla-rının açılmasını isterler, fakat kapılar ona açılmaz. Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu:

"(Öldükleri zaman) **onlar**(ın ruhların)**a gök kapıları açılmaz ve deve, iğne deliğinden geçinceye kadar**

onlar cennete giremezler.İşte biz, suçluları böyle cezâlandırırız."[1]

Ardından Allah -azze ve celle- şöyle buyurur:

-Onun amel defterini yerin en aşağı tabakasına olan Siccîn'e yazın.

Sonra ruhu, gökten yere fırlatılıp atılır. Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu:

"Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o, gökten düşüp de parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış veya rüzgâr onu uzak bir yere sürükleyip atmış kimse gibidir."[2]

Daha sonra ruhu bedenine iâde olunur. (Münker ve Nekir adlı) **iki melek ona gelip yanına oturur ve:**

-Rabbin kimdir? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Hah…Hah… Bilmiyorum, der.

---

[1] A'râf Sûresi: 40

[2] Hac Sûresi:31

İki melek:

-Dinin nedir? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Hah...Hah... Bilmiyorum, der.

İki melek:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Kâfir kul:

-Hah...Hah... Bilmiyorum, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses:

'Yalan söyledi, ona cehennemdeki yerini hazırlayın ve ona cehennemden bir kapı açın' der. Cehennemin harareti ve sıcak rüzgârı gelir, kaburgaları birbirine geçecek şekilde kabri ona daraltılır (onu sıkıştırır)**.Sonra çirkin yüzlü, kötü elbiseli ve pis kokulu bir adam ona gelir ve şöyle der:**

-Seni üzecek şeye sevin! Bugün, va'd olunduğun gündür.

Kâfir ruh ona:

-Sen kimsin? Çirkin yüz kötülük getirdi, der.

O da:

-Ben senin çirkin amelinim, der.

Bunun üzerine o:

-Rabbim! Kıyameti koparma, der."[1]

İkincisi:

Belirli bir süreye kadar azap gördükten sonra kabir azabı kesilir.Bu azap türü,günahları az olan bazı günahkâr mü'minler içindir.Böyle kimse,günahına göre azap görür. Cehennemde azap gördükten sonra kendisinden azap kaldırılan kimse gibi, daha sonra azap ondan kaldırılır.

Ölünün yakın akrabası veya başkası tarafından kendisi için yaptığı duâ, verdiği sadaka, yaptığı istiğfar veya haccın

[1] İmam Ahmed, hadis no: 17803, Ebû Dâvûd, hadis no: 4753, Elbânî;"Ahkâmu'l-Cenâiz", sayfa: 156'da "hadis sahihtir" demiştir.

sevabının kendisine ulaşmasından dolayı kabir azabı ölüden kesilebilir."[1]

İbn-i Kayyim'in sözünün sonunda söylemiş olduğu şeyler, sorunun ikinci kısmına bir cevap niteliğindedir.

Allah Teâlâ'dan bize rahmetiyle muamelede bulunmasını dileriz.

Allah Teâlâ, Nebimiz Muhammed'e salât ve selâm eylesin.

[1] İbn-i Kayyim, "Ruh", sayfa: 89